

Overtro: **Præsten tror ikke på gud**

Weekendavisen 23 maj 2003, 1 . sektion side 12

»Folk må gerne tro på opstandelsen, men lad os dog skændes om det,« siger Thorkild Grosbøll, der ikke gør.

GUD i himlen? Nej, det siger ham ikke noget. Opstandelsen så? Nej, heller ikke. At bede en bøn, når det kniber? Nej, hvorfor skulle han dog det.

Thorkild Grosbøll er ikke en af den slags præster, der tror på Gud. Det hører fortiden til. Andre præster deler hans synspunkter, men de taler ikke så højt og tydeligt. De holder en dør på klem til den gamle Gud og hans mirakler og evige liv for ikke at skræmme den lille trofaste menighed væk. Det gør han ikke. Han sidder i præstegården i Tårnbæk i whiskybæltet og siger ting, som man ikke tror, præster kan og må sige. For Gud, for eksempel.

»Lad det være sagt med det samme: Jeg tror ikke på en skabende og opretholdende Gud, ikke på en opstandelse eller evigt liv. Den slags har aldrig sagt mig noget - end ikke som barn,« skynder han sig at slå fast.

»Jeg har opdaget, at jeg er nødt til at sige det meget tydeligt for at få det guddommelige frem og for at få afkræftet det gamle gudsbillede: Der kommer ikke en himmelsk Jens Lyn flyvende og hjælper os i en snæver vending.

Men velbegavede kirkegængere kan stadig komme løbende efter mig og spørge:

»Vil det sige, at du ikke tror på, at Jesus gik gennem lukkede døre, da han var død?« Og jeg må svare: Nej, det ved gud jeg ikke gør!«

Og på den måde falder den ene store luns efter den anden fra. Han er ikke til at rokke. Han kan lige gå med til, at det måske kan give mening at bede sin aftenbøn, men det er for at fastholde sig selv på, hvad der har prioritet i ens tilværelse. Man er ikke i dialog med nogen. I dag er det stort set kun ved børnehavgudstjenester, Gud kan få lov til at optræde i lidt af sin fordums glans og herlighed, påstår han, for kun børn kan tro på den slags.

»Jeg har min barnetro, er der nogle, der siger. En slags blød spartelmasse, man kan tætnesprækkerne i sit liv med. Noget uigennemtrængeligt nonsens, der er forblevet uanfægtet af tankevirkosomhed siden barneårene. Deraf netop den effektive beskyttelse. Men det er naturligvis forrykt at benytte barnetro til voksenbrug.

Jeg påstår ikke, at barnetroen ikke kan være et alvorligt anliggende for nogle, men jeg vil hævde, at det er den så, fordi deres verden i øvrigt er enfoldig som et barns, og skam få den,

der tænker ilde om det,« skriver han i En sten i skoen. Et essay om civilisation og kristendom, netop udkommet.

Helvedes dårlig kristen

Grosbøll er klart ude på skrammer. Han blev præst for 25 år siden, »fordi kristendommen er den bedste historie,« men hvis præster fortæller den gammeldags og indforstået, mister den sin mening. Han afviser anklagen om bare at være tekstfortolker. Der er mere.

»Jeg er lykkelig tekstfortolker i traditionen og ansat til at læse over den samme historie uge efter uge. Den lykke er forbundet med, at jeg dér føler, at jeg får læst mig ind på min egen eksistens. Historien handler i al sin gammeldagshed om at være menneske, og den leverer noget, man ikke kan undvære.«

Først og fremmest foregår det nu, nu, nu. »Alle har en klar opfattelse af, hvad en god kristen er for noget - nemlig én, der efteraber en svunden tid.

Efter min mening er det tværtimod en helvedes dårlig kristen.«

Folk giver op og forlader kirken, hvis de føler de er nødt til at »æde en hel flok himmelske fjerkræ« for at være med. Engle er passé. De hører ikke længere med, men det mest utrolige - at høre fra en præst - er, at Gud heller ikke gør. Måske vil det komme som en lettelse for alle de mennesker, der endnu ikke har opdaget den nye måde at tro på.

»De bliver befriet fra at skulle bære et forældet verdensbillede på deres skuldre, og vi kan koncentrere os om at aflokke det vidunderlige toner,«

siger Grosbøll. Men der er et efterslæb. Kirken har et åndedrag så langsomt som evigheden og en selvopfattelse, der ligger uden for tid og rum.

»Det drejer sig ikke om, at præsten skal gøre kristendommen let fordøjelig, men at han som førstelæser i det mindste har mod og hjerte til at spille klart ud med sin egen grænse. Hvis ikke præsten har mod til at undlade at tale mod bedre vidende, er der ingen grund til at gå i kirke. Men mange lader sig lokke, siger ikke deres egen mening og lader Maren i kæret tro på opstandelsen uden at blinke. Prædikenens funktion er at udfordre menighedens selvforståelse, så de kan finde ud af, hvad de selv mener. De skal befris til at tænke frit. De må gerne tro på opstandelsen, men lad os dog skændes om det!«

Det skræmmer ham, at det er blevet moderne blandt præster at se sig selv som en slags shamaner - et rør for det hellige. »Vrøvl. For hvad er det hellige?

Det er da livet med hinanden, der er det hellige.«

Dét, vi kalder Gud

»Jeg tror ikke på Gud som forklaring på det hele. Der er ingen, der i deres almindelige liv opererer med et gudsopretholdt univers. Vi fungerer på naturvidenskabens præmisser; Jorden er ikke skabt af Gud, og han holder den ikke oppe. Gud kan ikke bruges som argument for

noget som helst. For mig er Gud spørgsmålet. Et fantastisk spørgsmål, man kan stille til sit liv. Men jeg vil ikke åbne så meget som en kattede for, at man kan tale teofysisk - at Gud bliver en fysisk realitet.

Han er i sproget som det ypperste billede af mening og betydning, så det ville være sindssygt at volde sproget og bede ham gå sin vej. Vi taler om ham, og vi taler også meningsfuldt om Robin Hood og Den Store Bastian.

Selvfølgelig holder man sig inden for fortællingens kategori. Jeg kan trække på en billedverden, der også indeholder himlen. Det er sket én gang, da jeg skulle begrave en kulturradikal. Der vidste jeg, at jeg ikke ville blive misforstået.«

Præsten bryder sig ikke om at sige »Gud« ligeud, men bruger andre ord - »gudsbegrebet« eller »det, vi kalder Gud«, og han siger heller ikke »han«, men hellere »det«.

Det er for ikke at blive misforstået. Gud er et smukt og poetisk ord, synes han, men når man bruger det, tror folk, man taler om den gamle Gud. Og dét vil han ikke have skudt i skoene. - Er Gud bare et ord?

»Nej. Der er en historisk baggrund for det her - den besynderlige historie om tømreren, som insisterer på, at Gud er en realitet også her på Jorden.

Hans projekt var livsnært og i mine øjne foran andre religioner, fordi det knytter et gudsbegreb til mennesket og får rejst en genkendelighed. Det var nyt, at folk kunne tillade sig at tro, at de var bærere af Gud.

Navnet står tilbage nu, ikke som forklaring, men som spørgsmål til, hvordan vi administrerer vores liv. Vi har ikke længere en gud siddende på nakken af os. Der er kun os til at sætte dagsordenen.«

Den gamle tid byggede sin verden på Gud, fordi den blev nødt til det:

»Mennesket har altid spurgt: »Hvem får solen til at gå op og ned?« Og Gud har altid været det X, der forklarer det uforklarlige for mennesker. Så selvfølgelig er Gud en menneskelig projektion, men det er forkert at sige, at det bare er noget, vi finder på, fordi det er nemmere. Troen er et reservoir for menneskets drømme og forestillinger og refleksioner, men flød længe sammen med den skabelsesforklaring, man var i stand til at give. Så Gud stod ikke til diskussion, som han gør nu.«

Missionsfolk trutter rent

Grosbøll er ikke sikker på, at menigheden har fattet, hvad der foregår i præsterne, for når det kommer til stykket, reserverer disse sig alligevel Gud som argument. I stedet for at svare menigheden med et åbent »det vil jo vise sig!« eller »lad os bare kalde det Gud«, kan de alligevel ikke lade være med at hive den gamle Gud ind. Han finder det intellektuelt uvederhæftigt, for hvordan kan de tro på det?

Når præsten hører radiogudstjeneste, har han størst fornøjelse af at høre missionsfolkene, for

»der bliver truttet rent, selvom det er sindssygt, dét, de siger. De andre præster er slaskede og har gang i alt for mange undertekster. De vil tage hensyn til de kulturradikale og det pæne selskab.

Derfor står man ikke og siger, man tror på mirakler, hvis man gør det, for det betragtes som pinligt og lugter lidt af hekseforfølgelse. Og så er der den mere respektable grund: de vil nødig såre mennesker med et for så vidt enfoldigt og kærligt trosliv. Man vælger sprog til lejligheden og står ikke og viser bar røv på prædikestolen, hvis man er præst i Harboøre, selvfølgelig gør man ikke det. Men man kan vælge sprog lige lovlig meget,«
siger Thorkild Grosbøll.

Prædikestolen skal være vantroens talerstol. Alle problemer og konflikters talerstol. Dér, hvor man skal skændes med teksten.

»Præsten må i hvert fald ikke stoppe skærpelsen af problemerne. Han har ikke andet end sin egen forvirring at gøre godt med, så det er altafgørende, at han tager den alvorligt, for at der kan komme liv i hans prædiken, som er nutidens sted midt i salmerne og ritualerne. Men ofte kommer der aldrig et modbillede eller en replik, der tvinger os til at genvinde historien til vores egen tid og egne præmisser. Det er kedeligt at høre på.«

Når Gud, engle, evigt liv, mirakler og opstandelsen er pillet ud, står Bibelen tilbage, og den tager han alvorligt som et civilisatorisk indspil og et modigt epos om tilværelsens muligheder og vilkår. En sang om og for livet.

»Det er næsten ligegyldigt, hvor i teksterne du hamrer din spade ned. De bliver ved med at kaste noget af sig, ikke som højliterær tekst, men fordi deres virkningshistorie er så lang og betydningsfuld for os. Det er historier, der fra at være et lille forkølet fænomen med tolv fiskere kom til at sætte dagsordenen i Europa for udviklingen af samfundet, kunsten, mennesket. Jeg bliver så sur på de kulturradikale, når de ikke kan se skoven for bare træer. De behøver ikke at elske den historie, men de skal tage den alvorligt. Jeg mødte en engelsk kunsthistoriker, som var forarget over sine danske kolleger. De havde stået og set på nogle kalkmalerier, og han havde peget og sagt: 'Det er Job.' Hvortil danskerne udbrød: 'Gud, er du religiøs?' Hvad bilder de sig ind. De skal kunne deres kode.«

Grosbøll gætter på, at de frygter, at hvis man bare rører ved det der med Gud, går hele gudscirkuset i gang.

»Men hvorfor ikke indrømme, at denne historie har gjort Danmark til en kulturnation og tage imod hele dette slaraffenland. De er bange for at blive spist af Gud, hvis de går ind i kirken. De har ingen berøringsangst for vikinger eller Odin og Thor, men når det drejer sig om en mand, der tillagde livet så stor betydning, bliver de rædde.«